

České cukrovarnické společnosti v procesu transformace Evropského trhu s cukrem

CZECH SUGAR FACTORIES IN PROCESS OF TRANSFORMATION OF EUROPEAN SUGAR MARKET

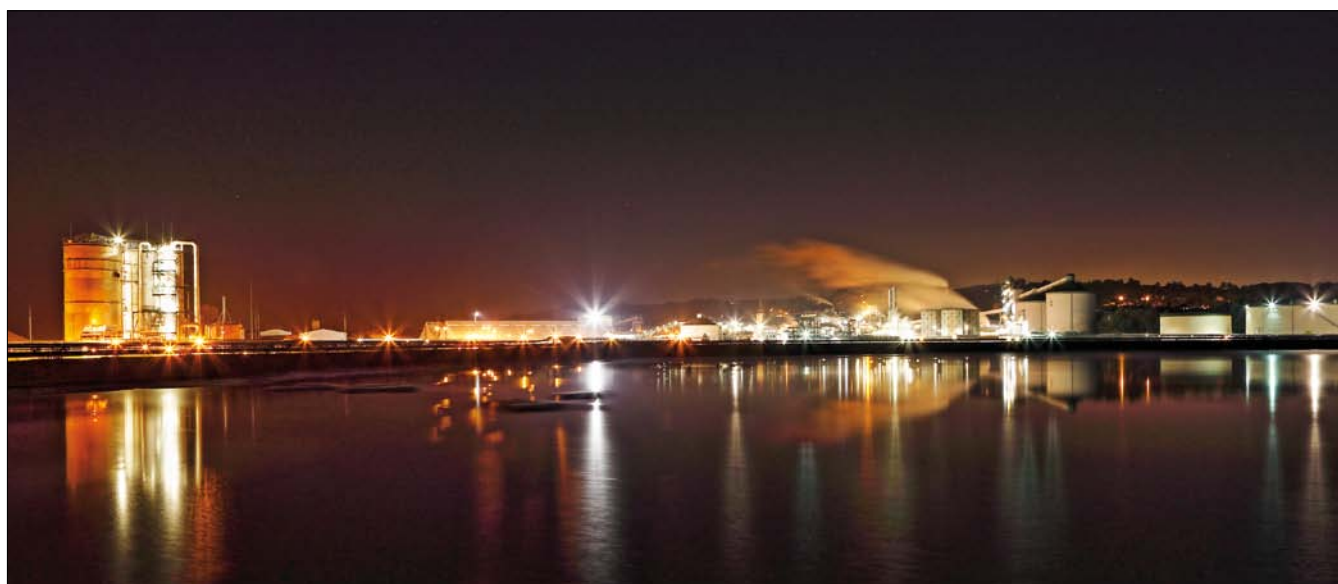
Marek Dvořák¹, Luboš Smutka¹, Josef Pulkrábek²¹ Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta² Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Cukrovarnický průmysl, který je jedním z nejvíce regulovaných potravinářských odvětví v EU, byl po zrušení produkčních kvót na cukr v roce 2017 vystaven velké výzvě (1, 2). Tuzemský prošel v posledních dvaceti letech a především po vstupu Česka do Evropské unie výraznou transformací (3, 4, 5). V důsledku těchto změn přestaly např. cukrovary členských států platit dávky z cukru (6). Trh prošel významnou restrukturalizací, která na jedné straně vedla k výraznému snížení počtu cukrovarů a producentů cukrové řepy. Na druhé straně přispěla ke značné koncentraci výrobních kapacit mezi subjekty, které úspěšně prošly transformační fází (7). Zajímavé byly dopady transformace na polském trhu. Růst polského zemědělsko-potravinářského obchodu po vstupu do Evropské unie umožnil zemi stát se konkurencí největším zemědělským výrobcům na společném trhu (8). Ceny cukru hrají rozhodující roli při výrobě cukru, ziskovosti a stabilitě globálního trhu (9, 10), ale i u řešení problémů na domácím trhu. K řešení problémů domácího trhu s cukrem je nutné zlepšit jeho organizační a ekonomické mechanismy a věnovat pozornost mezioborovým vztahům mezi všemi prvky výrobního řetězce cukrové řepy (11, 12). Cukrovarnický průmysl v Evropské unii má nyní povoleno vyrábět cukr v neomezeném množství. Vývoj evropského cukerního sektoru potvrzuje očekávání, že odstranění kvót a dalších zásahů do trhu bude znamenat

podstatně tvrdší kritéria konkurenceschopnosti, a to při nízké úrovni ceny a relativně nasycených trzích. Přebytek globální produkce nad spotřebou v letech 2017–2018, původně plánovaný na 10 mil. t cukru, vedl v srpnu 2018 k nejnižší ceně cukru za deset let (13). Trh ovlivňují i preference spotřebitelů, kteří se odklánějí od slazení cukrem. Ve verzi Coca Cola Life, která se vyráběla do prosince 2016, bylo 35 % cukru nahrazeno stévií. Ve verzi vyráběné od ledna 2017 je stévií nahrazeno 45 % cukru, jak uvádějí autoři průzkumu PANOVSKÁ ET AL. (14). V této oblasti mohou pomoci sentiment analýzy. Nejčastější aplikace pro sentiment analýzy v zemědělství podle recenzované literatury patří zjišťování postojů zemědělců k událostem, politikám a přijímání nových technologií, zvýšení přesnosti předpovědí modelů zavedením proměnných založených na sentimentu a určení postoje veřejnosti k zemědělství a jeho stavu v jednotlivých zemích (15).

Cíl a metodika

Cílem tohoto příspěvku je zhodnotit finanční kondici českých cukrovarnických společností a následně předpoklady udržení jejich finančního zdraví v období po provedení analýzy ex post. Nedílnou součástí je posouzení cukrovarnického průmyslu v ČR

Tab. I. Vybrané finanční ukazatele na posouzení finančního zdraví a kondice cukrovarů

Název ukazatele	Konstrukce ukazatele	Jedn.	Ukazatel vyjadřuje
Likvidita III. stupně	oběžná aktiva / krátkodobé závazky	(koef.)	Míru krytí krátkodobých závazků podniku oběžnými aktivy.
Doba obratu zásob	(zásoby / tržby) × 365	(den)	Průměrnou dobu vázanosti finančních prostředků v zásobách podniku přes tržby.
Doba obratu krátkodobých pohledávek	(krátkodobé pohledávky / tržby) × 365	(den)	Průměrnou dobu od vzniku pohledávek po její inkaso od dlužníků přes tržby. Jedná se o pohledávky s dobou splatnosti jeden rok a kratší.
Doba obratu krátkodobých závazků	(krátkodobé závazky / tržby) × 365	(den)	Průměrnou dobu od vzniku závazků podniku vůči nebankovým věřitelům po jejich vypořádání přes tržby. Jedná se o závazky s dobou splatnosti jeden rok a kratší.
Produkční síla	[(výsledek hospodaření před zdaněním + nákladové úroky) / aktiva celkem] × 100	(%)	Efektivnost činností cukrovaru jako míry generování zisku před zdaněním a nákladovými úroky z využití své majetkové báze bez ohledu na způsob financování.
Provozní rentabilita tržeb	(provozní hospodářský výsledek / tržby) × 100	(%)	Efektivnost transformačního procesu v turbulentním prostředí bez zátěže různých vedlejších faktorů. Je doplněním klasických syntetických ukazatelů rentability vzhledem k častým nízkým (nulovým) hodnotám mediánů.
Podíl EBIT v tržbách	[(výsledek hospodaření před zdaněním + nákladové úroky) / tržby] × 100	(%)	Efektivnost činností cukrovaru jako míry generování zisku před zdaněním, nákladovými úroky z jedné koruny tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb a za zboží.
Rentabilita vlastního kapitálu	(výsledek hospodaření po zdanění / vlastní kapitál) × 100	(%)	Efektivnost podnikatelských činností cukrovaru jako míry generování zisku po zdaněním v jedné koruně vloženého vlastního kapitálu.

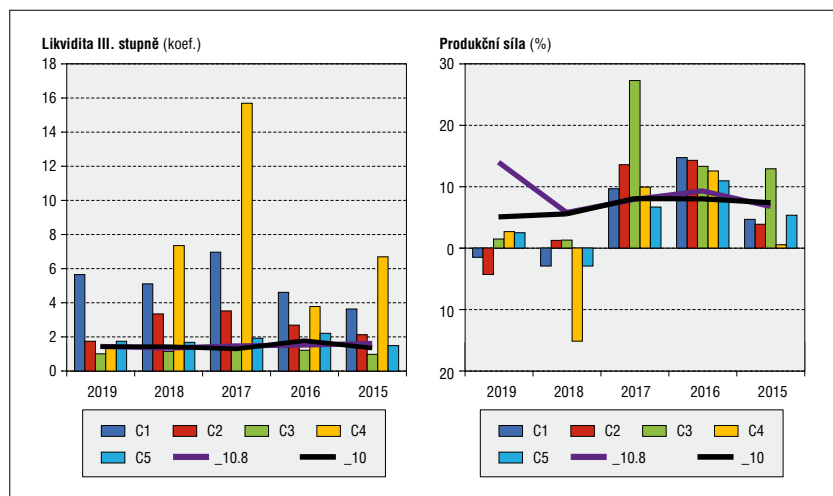
Pramen: www.cribis.cz, expertní analýza, vlastní zpracování. Ve výpočtech jsou pod ukazatelem tržby brány tržby za prodej vlastních výrobků a služeb a tržby za prodej zboží.

z pohledu udržení úrovně generování zisku, platební schopnosti a disciplíny v období po zrušení kvót. Pro účely posouzení finančního zdraví a finanční analýzy společností z účetních výkazů bylo vybráno analyzované období roků 2015–2019. Byly použity informace z datové platformy Cribis a iTRADE Index společnosti CRIF – Czech Credit Bureau, a. s., sloužící pro prověřování kreditních, obchodních informací a platební morálky, včetně pravděpodobnosti bankrotu společnosti, při simulovaném očekávání poklesu HDP v Česku o 8 %. ITRADE Index je počítán společností CRIF a vyjadřuje, za kolik dnů průměrně po splatnosti cukrovarnická společnost uhradí své faktury.

Zvolený ukazatel iTRADE Index v kombinaci s dobou obratu krátkodobých pohledávek a dobou obratu krátkodobých závazků počítaných přes tržby poslouží k lepšímu odhadu finanční kondice cukrovarnických společností. Záporná hodnota iTRADE indexu nám vyjadřuje úhradu faktur zpravidla před splatností faktury a nadstandardní obchodní vztah. Významné je hodnocení za odvětví, v kterých cukrovarnické společnosti podnikají.

Původ vstupních údajů společností, účetních závěrek, pochází ze zdrojů Veřejný rejstřík a Sběrka listin (<https://or.justice.cz>) a Cribis (www.cribis.cz). Ke srovnání byla použita data Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, Ministerstva zemědělství ČR a Českého statistického úřadu. Vstupní údaje prošly kontrolou s korekcí, chybovost byla na přiměřené úrovni. Je použita základní popisná statistika (medián, vážený průměr). Vybrané ukazatele, uvedené v tab. II. až tab. IV., jsou znázorněny graficky, tendenci vývoje ukazuje obr. 1. až obr. 4. Důraz byl kladen na vývoj v období let 2017 a 2018, a to z důvodu zrušení kvót a velkých změn na trhu s cukrem. Ty ovlivnily finanční kondice jednotlivých společností. Grafy jsou doplněny vývojem mediánů, vážených průměrů produkčních charakteristik podniků odvětví CZ-NACE 10 – Výroba potravinářských výrobků, CZ-NACE 10.8 – Výroba ostatních potravinářských výrobků a CZ-NACE 10.81 – Výroba cukru. Medián nám odděluje dolních 50 % vzestupně uspořádaných hodnot statistického znaku. Výpočty ukazatelů jsou provedeny na základě definičního vymezení, zohledňují specifika výroby cukru, tak jak je uvedeno v tab. I. Jsou zaměřeny na tržby v řádcích I. a II. výkazu zisku a ztráty (důraz na provoz

Obr. 1. Vývoj vybraných ukazatelů ve společnostech C1 až C5 v letech 2015–2019

Označení: $_10$ reprezentuje vážený průměr CZ-NACE 10; $_10.8$ reprezentuje vážený průměr CZ-NACE 10.8.; C1 – Cukrovar Vrbátky a. s.; C2 – Hanácká potravinářská společnost, s. r. o.; C3 – Litovelská cukrovarna, a. s.; C4 – Moravskoslezské cukrovary, a. s.; C5 – Tereos TTD, a. s.
Pramen: www.cribis.cz, expertní analýza, vlastní zpracování z <https://or.justice.cz/>, ČSÚ, MPO.

Tab. II. Hodnocení vybraných ukazatelů finančního zdraví a finanční kondice cukrovarnických společností C1 a C2 v období roků 2015 až 2019 (od 1. 1. do 31. 12.)

Finanční ukazatel	C1 – Cukrovar Vrbátky, a. s.					C2 – Hanácká potravinářská společnost, s. r. o.				
	2019	2018	2017	2016	2015	2019	2018	2017	2016	2015
Aktiva celkem (tis. Kč)	941 739	964 711	1 018 549	1 102 005	1 017 558	437 998	426 947	431 070	335 044	352 429
Zpracovatelská kapacita (t·d ⁻¹)		2 000	2 000	2 000	2 000		3 000	3 000	3 000	2 000
Tržby (tis. Kč)	542 272	497 616	707 886	727 460	782 458	410 340	413 307	543 381	439 655	399 295
Zisk / ztráta (tis. Kč)	-11 261	-26 662	79 497	132 699	39 184	-13 863	5 436	38 264	38 341	9 684
Likvidita 3 stupně (koef.)	5,65	5,12	6,97	4,62	3,63	1,75	3,36	3,53	2,70	2,13
Doba obratu zásob (d)	115,96	133,03	111,46	98,55	100,74	109,83	105,16	73,37	75,34	106,98
Doba obratu krátkodobých pohledávek (d)	59,49	94,62	61,18	113,49	85,88	51,91	59,49	57,10	45,98	74,83
Doba obratu krátkodobých závazků (d)	65,82	80,10	45,96	76,22	83,22	93,69	50,44	38,18	47,89	98,41
Produkcční síla (%)	-1,50	-2,91	9,68	14,76	4,68	-4,30	1,26	13,57	14,28	3,86
Provozní rentabilita tržeb (%)	-4,18	-2,76	14,82	21,49	8,32	-5,41	0,35	11,53	11,84	4,71
Podíl EBIT v tržbách (%)	-2,60	-5,64	13,93	22,35	6,09	-4,59	1,30	10,77	10,88	3,41
Rentabilita vlastního kapitálu (%)	-1,35	-3,16	8,68	14,19	4,76	-4,51	1,68	11,99	13,83	4,06

* rok / rok + 1

Pramen: www.cribis.cz, expertní analýza, vlastní zpracování z <https://or.justice.cz/>, (18), ČSÚ.

a obchod s cukrem); vhodné modifikace výsledků hospodaření a vybrané majetkové složky, tak aby doplnily platební chování a komplexní finanční hodnocení společností. Jednotlivě je hodnocená podpora podnikání v okresu, v kterém má příslušná cukrovarnická společnost sídlo. Společnosti jsou hodnoceny indexem CRIBIS finančního hodnocení na škále a1 (minimální riziko), a2 (velmi nízké riziko), b1 (nízké riziko), b2 (nižší riziko), c1 (střední riziko), c2 (mírně zvýšené riziko), c3 (zvýšené riziko), d1 (vyšší riziko), d2 (vysoké riziko), e (velmi vysoké riziko). Nejlepší hodnocení je hodnocení a1. Míra podnikatelského rizika cukrovarů je hodnocena Semaforem CRIBIS, který upozorňuje na negativní informace o subjektu. Jednotlivé cukrovarnické společnosti jsou označeny C1, C2, C3, C4 a C5, je analyzováno 100 % producentů řepného cukru v Česku. Hodnocení verifikují vybrané ukazatele finanční analýzy ex post na posouzení finančního zdraví a kondice uvedených v tab. I. až tab. IV. Použití finančních ukazatelů k hodnocení podniků je poměrně časté, například použití ukazatele výsledek hospodaření před zdaněním umožní mezinárodní srovnání (16).

Analýza, výsledky a diskuse

Hodnocení je provedeno pro společnosti s převážující činností CZ-NACE 10.81 – Výroba cukru. Odvětví, na základě finančních kritérií z roku 2019 a nefinančních kritérií z roku 2020, je hodnoceno jako podprůměrné. Průměrný iTRADE index odvětví byl na konci roku 2019 na úrovni 2. Od května 2020 se situace zaplacení faktur po splatnosti v odvětví zhoršila. Od září 2020 byla průměrná hodnota iTRADE indexu pod 4 dny po splatnosti. Podle indikátoru tržeb byl v roce 2019 podíl skupiny CZ-NACE 10.8 na oddílu CZ-NACE 10 druhý největší, za zpracováním a konzervováním masa a výrobou masných výrobků, a to přibližně 20%. Výroba potravinářských výrobků patří v Česku

i v EU k tradičním silným odvětvím zpracovatelského průmyslu. Toto odvětví má strategický charakter (17). Odhad finanční kondice, jako předpokladu udržení finančního zdraví, je proveden na pěti cukrovarnických společnostech, je vždy uvedeno i hodnocení podpory podnikání v regionu podle Cribis, kde společnost sídlí (na úrovni okresu), s následujícími základními

Tab. III. Hodnocení vybraných ukazatelů finančního zdraví a finanční kondice cukrovarnické společnosti C6 v období roků 2015 až 2019 (od 1. 1. do 31. 12.)

Finanční ukazatel	C3 – Litovelská cukrovarna, a. s.					C4 – Moravskoslezské cukrovary, a. s.				
	2019	2018	2017	2016	2015	2019	2018	2017	2016	2015
Aktiva celkem (tis. Kč)	489 545	496 690	469 257	649 305	735 090	1 722 645	1 813 275	2 142 377	2 989 586	2 925 707
Zpracovatelská kapacita (t·d ⁻¹ ř.)*		1 700	2 400	2 400	2 300		9 300	8 600	8 600	8 600
Hrušovany nad Jev. (t·d ⁻¹ ř.)*							5 500	4 900	4 900	4 900
Opava – Vávrovice (t·d ⁻¹ ř.)*							3 800	3 700	3 700	3 700
Tržby (tis. Kč)	440 476	404 917	720 643	847 432	753 532	1 637 259	1 703 066	2 204 933	3 362 145	3 040 855
Zisk / ztráta (tis. Kč)	597	414	118 181	75 104	62 928	59 942	-287 736	175 516	304 461	12 265
Likvidita 3 stupně (koef.)	1,01	1,16	1,29	1,22	0,98	1,54	7,36	15,70	3,79	6,70
Doba obratu zásob (d)	221,92	205,33	98,40	135,08	114,06	188,37	197,37	166,69	107,13	102,62
Doba obratu krátkodobých pohledávek (d)	47,07	72,08	45,52	63,14	140,37	60,58	59,94	62,77	115,49	88,28
Doba obratu krátkodobých závazků (d)	265,36	239,32	113,01	163,16	260,61	162,05	35,24	16,04	67,96	40,71
Produkční síla (%)	1,50	1,29	27,27	13,31	12,93	2,69	-15,18	9,93	12,54	0,55
Provozní rentabilita tržeb (%)	-0,03	1,46	18,12	10,43	13,60	2,90	-16,89	8,83	11,19	0,57
Podíl EBIT v tržbách (%)	1,67	1,59	17,76	10,19	12,61	2,83	-16,16	9,64	11,15	0,53
Rentabilita vlastního kapitálu (%)	0,44	0,23	48,02	28,54	33,26	6,99	-25,05	9,80	14,67	0,53

* rok / rok + 1

Pramen: www.cribis.cz, expertní analýza, vlastní zpracování z <https://or.justice.cz/>, (18), ČSÚ.

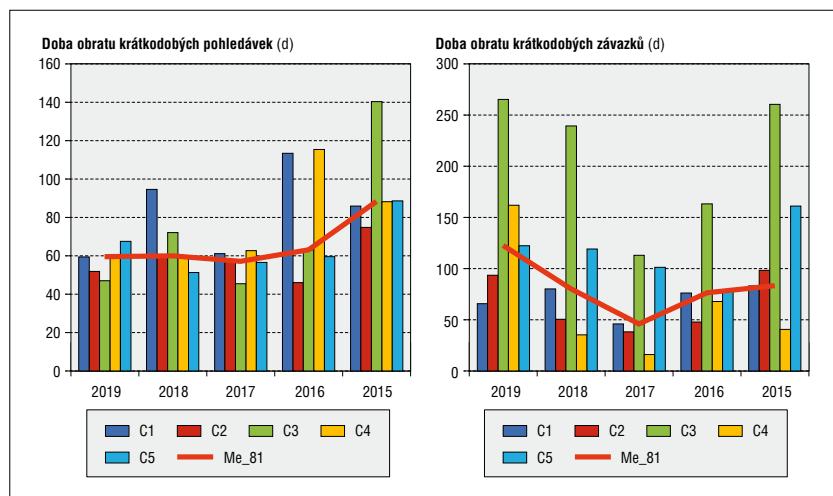
charakteristikami za poslední analyzované období. Analyzované společnosti byly v čase zrušení kvót v poměrně dobré finanční kondici.

Cukrovar Vrbátky, a. s., (C1) je v kategorii 100–199 zaměstnanců, kategorii obratu je 500–999 mil. Kč, upsaným základním kapitálem 66 547 tis. Kč, v posledních dvou letech je ve ztrátě, iTRADE index se dlouhodobě pohybuje v záporných hodnotách vyjadřujících výbornou platební disciplínu (v říjnu 2020 byl -6). Region vytváří průměrné podmínky k podnikání. Vstupní data

nebyla vzata z konsolidované účetní závěrky, ale z účetní závěrky společnosti Cukrovar Vrbátky, a. s.

Hanácká potravinářská společnost, s. r. o., (C2) je v kategorii 50–99 zaměstnanců, s obratem 300–499 mil. Kč. Má upsaný základní kapitál 15 606 tis. Kč, v období roků 2015 až 2018 byla v zisku, v roce 2019 se společnost dostala do ztráty. ITRADE index byl v listopadu 2019 nula, následně se platební disciplína mírně zhoršila a v prosinci téhož roku byl index na úrovni 6. V říjnu 2020 je průměrný iTRADE index na úrovni 8 dnů po splatnosti. Region vytváří velmi dobré podmínky k podnikání. Vzhledem k účetnímu období od 1. 9. do 31. 8. byla data účetního roku zařazena podle zápisu v Sběrce listin v sloupci typ zápisu, účetní závěrka [rok].

Obr. 2. Vývoj vybraných ukazatelů ve společnostech C1 až C5 v letech 2015–2019

Označení: Me_81 reprezentuje medián CZ-NACE 10.81; C1 – Cukrovar Vrbátky a. s.; C2 – Hanácká potravinářská společnost, s. r. o.; C3 – Litovelská cukrovarna, a. s.; C4 – Moravskoslezské cukrovary, a. s.; C5 – Tereos TTD, a. s.

Pramen: www.cribis.cz, expertní analýza, vlastní zpracování z <https://or.justice.cz/>, ČSÚ.

Litovelská cukrovarna, a. s., (C3) má 50–99 zaměstnanců, její obrat je 300–499 mil. Kč, upsaný základní kapitál 19 000 tis. Kč, v období roků 2015 až 2019 byla v zisku, iTRADE index byl od listopadu 2019 do října 2020 na úrovni 2 dny po splatnosti a pod průměrnou dobou splatnosti faktur odvětví. Region vytváří podnikům průměrné podmínky k podnikání.

Společnost Moravskoslezské cukrovary, s. r. o. (dříve a. s.), (C4) má dva výrobní závody, v Hrušovanech n. Jev. a Opavě, hodnocena je celá společnost. Má 250–499 zaměstnanců, kategorie obratu je 1 500 mil. Kč a více, zapsaný základní kapitál 208 193 tis. Kč, od roku 2015 až do roku 2017 dosahovala zisk. V roce 2018 se společnost propadla do ztráty vlivem i poklesu tržeb a v roce 2019 se opět dostala do zisku. Je důležité uvést, že společnost má v celém

analyzovaném období nadstandardní hodnotu nerozděleného zisku. Od roku 2016 měla velký propad v tržbách (tab. III.), ITRADE index se dlouhodobě drží na úrovni 1, podle odhadu ve dnech po splatnosti pod průměrnými hodnotami odvětví. Region vytváří průměrné podmínky k podnikání.

Tereos TTD, a. s., (C5) je největším výrobcem cukru a lihu v České republice. Jak uvádí na svých webových stránkách, ročně ve svých dvou cukrovarech a čtyřech lihovarech vyrobí až 370 tis. t bílého cukru a 1,4 mil. hl ethanolu, ať už pitného nebo bezvodého. Společnost se nachází v kategorii 500–999 zaměstnanců. Kategorie obratu je 1 500 mil. Kč a více, upsaný základní kapitál činí 1 321 011 tis. Kč, v hodnoceném období do roku 2017 dosahovala společnost zisku. V roce 2018 se společnost propadla do ztráty vlivem výrazného poklesu tržeb a v roce 2019 se opět dostala do zisku. ITRADE index byl ve druhém kvartále 2020 na úrovni 3. Platební disciplínu cukrovar ještě zlepšil na 1 den po splatnosti (v březnu 2020). Region vytváří průměrné podmínky k podnikání.

Hodnocené cukrovarnické společnosti, měli dobrou platební disciplínu, a to i v podnikání v podprůměrném odvětví, v období, kdy první dvě hodnocené společnosti C1 a C2 dosahovaly v roce 2019 ztrátu. Z pohledu tvorby peněžních toků si výrazně pomohly i díky rozdílu dob placení v dodavatelsko-odběratelských vztazích (doba obratu krátkodobých pohledávek, doba obratu krátkodobých závazků). V tabulkách (tab. II. až tab. IV.) jsou uvedeny hodnoty vybraných ukazatelů daných společností, včetně účetního období.

Cukrovar C1 má v likviditě III. stupně, ve srovnání s mediánem i průměrem odvětví, značně nadprůměrnou hodnotu, a to v celém hodnoceném období. Míru krytí krátkodobých závazků celkovými oběžnými aktivy drží v nadprůměrné úrovni i ve srovnání s podniky v CZ-NACE 10 a CZ-NACE 10.8. Produkční síla, se u všech cukrovarů po roku 2017 propadla pod vážený průměr podniků podnikajících v CZ-NACE 10 a CZ-NACE 10.8., tak jak je vidět na obr. 1. Vyjadřuje efektivnost činností jako míry generování zisku před zdaněním a nákladovými úroky z využití své majetkové báze bez ohledu na způsob financování.

Ukazatele, které jsou uvedeny na obr. 2., jsou kvantifikovány přes tržby za prodej vlastních výrobků a služeb i tržeb za prodej zboží, aby se zdůraznily dopady uvolnění trhu s cukrem a tendence prodloužení doby splatnosti vůči dodavatelům cukrové řepy. Doba obratu krátkodobých pohledávek vyjadřuje průměrnou dobu od vzniku pohledávek po její inkaso od dlužníků přes tržby. Doba obratu krátkodobých závazků nám vyjadřuje průměrnou dobu od vzniku závazků podniku vůči nebankovním věřitelům po jejich vypořádání přes tržby.

Tab. III. Hodnocení vybraných ukazatelů finančního zdraví a finanční kondice cukrovarnické společnosti C6 v období roků 2015 až 2019 (od 1. 1. do 31. 12.)

Finanční ukazatel	C5 – Tereos TTD, a. s.				
	2019	2018	2017	2016	2015
Aktiva celkem (tis. Kč)	6 612 549	6 554 703	6 812 768	6 786 468	7 296 462
Zpracovatelská kapacita (t·d ⁻¹ ř.)*		22 800	22 800	22 800	22 500
Dobrovice (t·d ⁻¹ ř.)*		15 000	15 000	15 000	15 000
České Meziříčí (t·d ⁻¹ ř.)*		7 800	7 800	7 800	7 500
Tržby (tis. Kč)	5 320 073	5 284 802	5 957 130	6 393 932	5 236 788
Zisk / ztráta (tis. Kč)	156 299	-179 358	363 903	597 341	304 953
Likvidita 3 stupně (koef.)	1,76	1,68	1,92	2,22	1,49
Doba obratu zásob (d)	121,51	128,36	134,82	100,50	141,24
Doba obratu krátkodob. pohledávek (d)	67,58	51,27	56,61	59,60	88,70
Doba obratu krátkodobých závazků (d)	122,42	119,27	101,40	78,76	161,13
Produkční síla (%)	2,51	-2,93	6,67	10,96	5,37
Provozní rentabilita tržeb (%)	3,07	-4,14	7,29	11,78	7,70
Podíl EBIT v tržbách (%)	3,11	-3,63	7,62	11,63	7,48
Rentabilita vlastního kapitálu (%)	3,53	-4,17	7,50	11,90	6,48

* rok / rok + 1

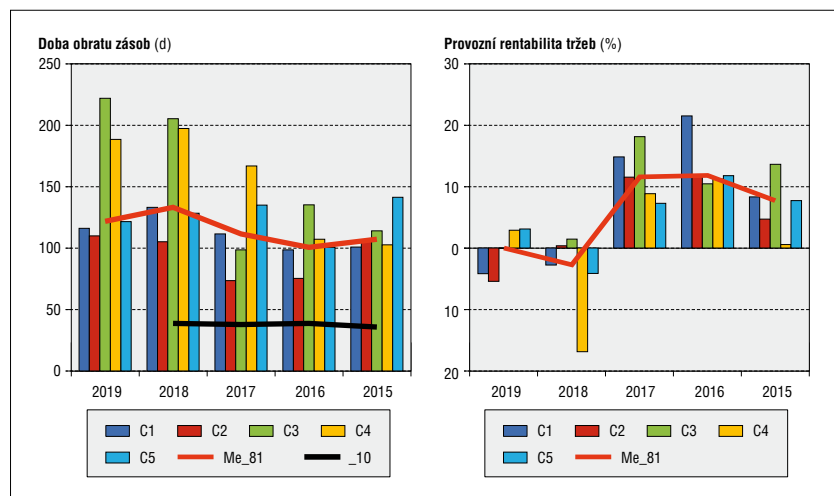
Pramen: www.cribis.cz, expertní analýza, vlastní zpracování z <https://or.justice.cz/>, (18), ČSÚ.

Závěr

Cukrovarnické společnosti na základě finanční analýzy patří mezi stabilní a konkurenceschopné podniky, které však zasáhla probíhající krize v cukrovarnictví. Pokud optimalizují své ekonomické výsledky, nebude v dlouhodobém horizontu ohrožena jejich finanční stabilita, zdraví i konkurenceschopnost.

Cukrovarnické společnosti v České republice podnikají, z pohledu finančního hodnocení odvětví, v podprůměrném odvětví

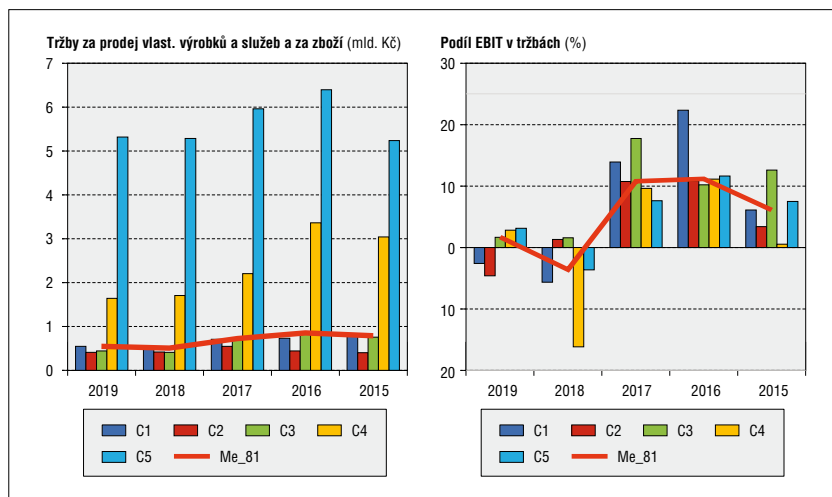
Obr. 3. Vývoj vybraných ukazatelů ve společnostech C1 až C5 v letech 2015–2019

Označení: _10 reprezentuje vážený průměr CZ-NACE 10; Me_81 reprezentuje medián CZ-NACE 10.81; C1 – Cukrovar Vrbátky a. s.; C2 – Hanácká potravinářská společnost, s. r. o.; C3 – Litovelská cukrovarna, a. s.; C4 – Moravskoslezské cukrovary, a. s.; C5 – Tereos TTD, a. s.

Pramen: www.cribis.cz, expertní analýza, vlastní zpracování z <https://or.justice.cz/>, ČSÚ, MPO.

Obr. 4. Vývoj vybraných ukazatelů ve společnostech C1 až C5 v letech 2015–2019

Označení: _10 reprezentuje vážený průměr CZ-NACE 10; Me_81 reprezentuje medián CZ-NACE 10.81; C1 – Cukrovar Vrbátky a. s.; C2 – Hanácká potravinářská společnost, s. r. o.; C3 – Litovelská cukrovarna, a. s.; C4 – Moravskoslezské cukrovary, a. s.; C5 – Tereos TTD, a. s.

Pramen: www.cribis.cz, expertní analýza, vlastní zpracování z <https://or.justice.cz/>, ČSÚ, MPO.

s převažující činnosti CZ-NACE 10.81 – Výroba cukru. Finanční výsledky analyzovaných společností (obr. 1. až obr. 3., tab. II. až tab. IV.) nám ukazují kvalitní přístup finančního řízení a možnosti rozvoje i po zrušení kvót a zhoršení podnikatelského prostředí. Je zapotřebí, z pohledu dlouhodobého období, optimalizovat nejen ekonomické výsledky, ale i zlepšovat spolupráci v oblasti B2B s dodavateli cukrové řepy podle strategie win-win. Český statistický úřad uvádí, že hrubý domácí produkt (očištěný o cenové vlivy a sezónnost) v roce 2019 meziročně vzrostl o 2,4 %. HDP podle předběžného odhadu v roce 2020 meziročně klesl o 5,6 % a v 1. čtvrtletí 2021 je o 0,3 % nižší než v předchozím čtvrtletí (19). Cukrovar Vrbátky, a. s., by v případě

poklesu českého HDP o 8 % podle Cribis.cz měl modifikovanou pravděpodobnost bankrotu jenom 0,32 %. V roce 2019 měl pravděpodobnost bankrotu 0,25 %, finanční situace byla stabilní s volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a nízkým stupněm rizika. Index CRIBIS finanční hodnocení měl na úrovni b1. Pokud by poklesl český HDP o 8 %, Hanácká potravinářská společnost, s. r. o., by měla podle Cribis.cz modifikovanou pravděpodobnost bankrotu 1,48 %. V roce 2019 měla pravděpodobnost bankrotu 0,69 %, finanční situace byla průměrná s menší volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a středním stupněm rizika. Index CRIBIS finanční hodnocení měla na úrovni c1. V případě poklesu českého HDP o 8 %, by Litovelská cukrovarna, a. s., měla podle Cribis.cz modifikovanou pravděpodobnost bankrotu 1,17 %, finanční situace měla průměrnou s malou volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a mírně zvýšeným rizikem. Index CRIBIS finanční hodnocení měla na úrovni c2. Společnost Moravskoslezské cukrovary, s. r. o. (do 1. března 2020 akciová společnost), by v případě poklesu českého HDP o 8 % podle Cribis.cz měly modifikovanou pravděpodobnost bankrotu přibližně 0,86 %. V roce 2019 měly pravděpodobnost bankrotu 0,69 %, finanční situace byla průměrná s volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a středním stupněm rizika. Index CRIBIS finanční hodnocení měl na úrovni c1. Společnost Tereos TTD, a. s., měla podle Cribis.cz v roce 2019 pravděpodobnost bankrotu jenom 0,25 %, finanční situaci měla stabilní s velkou volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a nižším stupněm rizika. Index CRIBIS finanční hodnocení měla na úrovni b2.

Průměrná doba vázanosti finančních prostředků v zásobách cukrovarnických společností přes tržby za prodej vlastních výrobků a služeb i tržeb za prodej zboží byla delší než u podniků v odvětví CZ-NACE 10, což odpovídá charakteru výroby cukru. Společnosti C3 a C4 v roce 2019 výrazně navýšily zásoby oproti období roků 2015 a 2016, což v kombinaci s poklesem tržeb působilo na navýšení doby obratu zásob (obr. 3., obr. 4.).

V článku byly použity informace z aplikace Cribis společnosti CRIF sloužící pro prověřování kreditních a obchodních informací o firmách – www.cribis.cz.

Publikované výstupy vznikly s podporou Národní agentury pro zemědělský výzkum (NAZV) v rámci projektu QK1920398, Dualita v českém zemědělství: výhoda nebo nevýhoda pro zemědělství nové generace?

Souhrn

Článek hodnotí české cukrovarnické společnosti v procesu transformace a zrušení kvót na evropském trhu s cukrem. Hodnoceno je platební chování, finanční zdraví a kondice. Cukrovarnické společnosti v Česku měly před začátkem roku 2019 a následně v roce 2020 malou pravděpodobnost bankrotu, dobrou platební morálku vůči svým odběratelům. Jednalo se o finančně stabilní subjekty. Zhoršení finanční stability a nárůst pravděpodobnosti bankrotu společností působí zhoršení hodnocení odvětví a výrazné změny na trhu s cukrem. V následujícím období existuje vysoká pravděpodobnost udržení výroby cukru na aspoň stávající úrovni, udržení finančního zdraví, platební schopnosti a disciplíny.

Klíčová slova: cukrovarnická společnost, finanční zdraví, finanční kondice, rentabilita, transformace, iTRADE, riziko bankrotu, platební schopnost.

Literatura

- HASS, M.: The Abolition of the EU Sugar Quota System and its Consequences. *Aktuelle Ernährungsmedizin*, 43, 2018 (1), s. S32–S36.
- SZAJNER, P.: Strategic aspects of the development of the sugar industry in Poland. In *Strategies for the agri-food sector and rural areas – dilemmas of development*, 2017, Conf. Proc., 2018, s. 156–168.
- KOTYZA, P. ET AL.: Czech and Polish Sugar Industry – Concentration of Sugar Production. In *Proc. of the 2018 Int. Sci. Conf. – Economic Sci. for Agribusiness and Rural Econ.*, no 2, Conf. Proc., 2018, s. 136–143.
- TERRY, A., OGG, M.: Restructuring the Swazi Sugar Industry: The Changing Role and Political Significance of Smallholders. *Journal of Southern African Studies*, 43, 2017 (3), 585–603.
- WIMMER, S.; SAUER, J.: Profitability Development and Resource Reallocation: The Case of Sugar Beet Farming in Germany. *Journal of agricultural economics*, 71, 2020 (3), s. 816–837.
- CIESLUKOWSKI, M.; MUTASCU, M.: Fiscal consequences of the abolition of sugar levies. *Econ. and Business Rev.*, 4, 2018 (4), s. 83–96.
- SMUTKA, L. ET AL.: Polish Sugar Industry Development. *AGRIS on-line Papers in Economics and Inform.*, 10, 2018 (1), s. 71–90.
- BAJAN, B.; ŁUKASIEWICZ, J.; SMUTKA, L.: Similarity and Competition of Polish Agri-food Export with the Largest Agricultural Producers in the EU. Analysis of EU, US and China Market. *AGRIS on-line Papers in Economics and Inform.*, 13, 2018 (1), s. 29–47.
- MURALI, P. ET AL.: Sugar Sector Decontrolling and Market Performance of Sugar Sector in India Vis-À-Vis Global Market: A Cointegration Analysis. *Sugar Techn.* 21, 2019 (4), s. 557–568.
- PANOUSOU, C.; ALEXOPOULOU, E.: Costs and Profitability of Crops for Bioeconomy in the EU. *Energies*. 13, 2020 (5), s. 1–27.
- GAIAN, P.; POKRIVČAK, J.; DRABIK, D.: Transaction costs, product specialisation and farm structure in Central and Eastern Europe. *Post-Communist Economies*, 21, 2009 (2), s. 191–201.

12. ZYUKIN, D.; SVYATOVA, O.; SOLOSHENKO, R.: Conditions and perspectives of Russian sugar market development. *Economic Annals – XXI*. 161, 2016 (9–10), s. 47–50.
13. AUTREY, L. ET AL.: Competitiveness of Different Sugarcane Industries in an Era of Low Sugar Prices. *Zuckerind.*, 145, 2020 (2), s. 94–103.
14. PANOVSÁ, T.; GROŠOVÁ, S.; SUDZINA, F.: Preference of Stevia Level in Coca Cola: Preliminary Findings in 50+Year olds. In *Knowledge for Market use 2017: People in Economics – Decisions, Behavior and Normative Models*. Conference Proceedings, 2017, s. 1155–1161.
15. NOVÁK, J. ET AL.: Sentiment Analysis in Agriculture. *AGRIS on-line Papers in Economics and Informatics*. 13, 2021 (1), s. 121–130.
16. BERANOVÁ, M.; NAVRÁTILOVÁ, M.; ČERMÁKOVÁ, H.: Zhodnocení hospodaření českých cukrovarů a jejich porovnání s EU-28. *Listy cukrov. řepář.*, 132, 2016 (9–10), s. 322–324.
17. *Panorama potravinářského průmyslu 2019*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2020, 66 s., ISBN 978-80-7434-588-3.
18. *Situační a výhledová zpráva cukr – cukrová řepa 2019*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2020, 45 s., ISBN 978-80-434-542-5.
19. *Předběžný odhad HDP – 4. čtvrtletí 2020*. Český statistický úřad, 2020, [online] <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/predbezny-odhad-hdp-4-ctvrtleti-2020> (20210315).

Dvořák M., Smutka L., Pulkrábek J.: Czech Sugar Factories in Process of Transformation of European Sugar Market

The paper evaluates Czech sugar companies in the process of transformation and abolition of quotas on the European sugar market. The assessment focuses on payment behaviour, financial health and condition. Sugar companies in the Czech Republic had a low probability of bankruptcy before the beginning of 2019 and subsequently in 2020, and good payment morale towards their customers; they were financially stable. A deterioration in financial stability and an increase in the probability of companies going bankrupt would cause a deterioration in the sector's rating and change the sugar market significantly. There is a high probability of maintaining sugar production at least at current levels and maintaining financial health, solvency and discipline in the period ahead.

Key words: sugar factory, financial health, financial condition, profitability, transformation, iTRADE, bankruptcy risk, solvency.

Kontaktní adresa – Contact address:

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph. D., Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta provozně ekonomická, Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 – Suchbátka, Česká republika, e-mail: smutka@pef.czu.cz